

III RIIGIKOGU

3. istungjärk. **Protokoll nr. 82 (48).**

1927. a.

III Riigikogu koosolek 10. mail 1927. a. kell 17.

Kokku on tulnud 90 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: Riigivanem **J. Teemant**, välisminister **F. Akel**, sõjaminister **N. Reek**, kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**, teedeminister **A. Kerem**, kohtuminister **O. Tief**, haridusminister **J. Lattik**, töö-hoolekandeminister **J. Masing**.

Päevakord:

1. Rahaasjanduse komisjoni esitis tollitaarifide erikomisjoni valimise kohta (Jagaja 15.)

2. Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Eesti-Läti vahelise mõlema riigi piiriäärsetel jõgedel metsamaterjalide parvetamise kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel.

5. Eesti-Belgia vahelise kurjategijate väljaandmise konventsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel.

6. Eesti-Austria vahelise kurjategijate väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel.

7. Eesti-Saksa vahelise uimastavate ainete sisse-, välja- ja tagasiveo kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel.

8. Eesti-Kreeka vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus — II lugemisel.

9. Lindudekodu asutamise seadus Kuresaare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“ — III lugemisel.

10. Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 2 — II lugemisel.

11. Välismaalastele teenistusloa-andmise seadus — II lugemisel.

12. Rahukohtu trahviseaduse täiendamise seadus — II lugemisel.

13. Viljandi-Valga maantee õiendamiseks maa sundvõõrandamise seadus — II lugemisel.

14. Thekiseadus — üldkomisjoni ettepanek.

15. Tsiiviil-kohtupidamise seaduses ettenähtud sundtäitmise korra muutmise seadus — üldkomisjoni ettepanek.

16. Eraõppeasutuste seadus — II lugemisel.

Koosolekut juhatab abiesimees **R. Penno**, vahepeal esimees **K. Einbund**.

Sekretäri kohal sekretär **M. Juhkam**.

Koosolek algab kell 17.25 min.

1. Päevakorra täiendamine ja muutmine.

V. Hasselblatt (sks): Ma luban enesele ettepaneku teha, päevakorrapunktid 14 ja 15 — tshekiseadus ja tsiiviil-kohtupidamise seaduses ettenähtud sundtäitmise korra muutmise seadus — võtta 10. ja 11. päevakorrapunktiks selle põhjendusega, et aasta tagasi tshekiseadus, mis täielikult välja töötatud oli, Riigikogu laialimineku tõttu vastu võtmata jäi. Ja selle tagajärjel tehti see töö uuesti algusest lõpuni alamkomisjonis ja komisjonis. Ja et nende seaduste arutamine rohkem kui pool tundi aega ei võta, palun minu ettepanekut toetada.

Päevakorda võetakse nähtava enamusega **M. Martinson'i** (põl) ettepanekul esimeseks päevakorrapunktiks komisjonide täiendavad valimised; **V. Hasselblatt'i** (sks) ettepanekul võetakse nähtava enamusega 14. ja 15. päevakorrapunkt 11-daks ja 12-daks punktiks.

2. Teadaandmine komisjoni-desse antud seaduseelnõude kohta.

Sekretär **M. Juhkam:** Sissetulnud seaduseelnõudest on antud:

1. Eesti kultuurkapitali seaduse muutmise seadus — hariduskomisjoni.

2. Seadus a./s. „Aeronaut“i“ vabastamise üle riigimaksudest 1924. ja 1925. tegevusaastate eest — rahaasjanduse komisjoni.

3. Meremehe tööaja seadus — sotsiaalkomisjoni.

3. Komisjonide täiendavad valimised.

Nähtava enamusega valitakse riigi majapidamise aruande komisjoni **M. Laarman'i** asemele **J. Sepp** (põl).

4. **Rahaasjanduse komisjoni esitis tollitariifide erikomisjoni valimise kohta. (Jagaja 15.)** Rahaasjanduse komisjoni aruandja **M. Laarman**: Vabariigi Valitsuse poolt esitati 22. märtsil s. a. Riigikogule tollitariifide seadus. Rahaasjanduse komisjon andis selle seaduse alamkomisjonile läbivaatamiseks. Seal tuli aga ilmsiks, et ühel hoobil ka üks teine komisjon, nimelt Eesti-Läti tolliühtlustamise komisjon, selle sama töö juurde on asunud ja selle tööga juba hulk maad ette on jõudnud.
- Rahaasjanduse komisjon ei pidanud loomulikuks, et ühe töö juures kaks komisjoni töötab, kusjuures nad võiksid oma töötulemustega üksteisest lahku minna, ja pealegi pole üldse soovitatav, et üht tööd kaks komisjoni teeb.
- Et asjast üle saada arvas rahaasjanduse komisjon, et tuleks luua erikomisjon, kes tollitariifid läbi vaataks. Rahaasjanduse komisjoni arvates tuleks erikomisjon mitte väga suur valida, vaid valijaks võtta 15. Sellejuures ühtlasi avaldab rahaasjanduse komisjon soovi, et sinna erikomisjoni kuuluksid endised Eesti-Läti tolliühtlustamise komisjonis töötanud Riigikogu liikmed.
- Esitan rahaasjanduse komisjoni esitise Riigikogule vastuvõtmiseks, mis järgmine on: „Riigikogu otsustab: valida tollitariifide erikomisjon, jagajaks võttes arv 15, ja anda sellele erikomisjonile läbivaatamiseks tollitariifide eelnõu.“
- Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on esitis vastu võetud.
5. **Tollitariifide erikomisjoni valimine.** Nähtava enamusega valitakse tollitariifide erikomisjoni: Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt: **M. Laarman, A. Jürman.** Eesti sotsialistliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt: **M. Martna, A. Oinas.** Asunikkude, riigirentnikkude ja väikepõlupidajate koonduse Riigikogu rühma poolt: **R. Penno.** Tööerakonna Riigikogu rühma poolt: **A. Veiler.** Eesti rahvaerakonna Riigikogu rühma poolt: **A. Tõllassepp.**
6. **Üüriseaduse muutmise ja osalise kaotamise seadus — redaktsioon.** Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.
7. **Piirituse ja alkoholiliste jookide müügi seadus — redaktsioon.** Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.
8. **Eesti-Läti vahelise mõlema riigi piiräärsetel jõgedel metsamaterjalide parvetamise kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel. (Tekst III Rk. 3. istungj. pr. lisades, vaata sisukord.)** Üldkomisjoni aruandja **J. Holberg.** Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.
9. **Eesti-Belgia vahelise kurjategijate väljandmise konventsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel. (Tekst III Rk. 3. istungj. pr. lisades, vaata sisukord.)** Üldkomisjoni aruandja **A. Anderkopp.** Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.
10. **Eesti-Austria vahelise kurjategijate väljandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni kinnitamise seadus — II lugemisel. (Tekst III Rk. 3. istungj. pr. lisades, vaata sisukord.)** Üldkomisjoni aruandja **A. Anderkopp.** Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.
11. **Eesti-Saksa vahelise uimastavate ainete sisse-, välja- ja tagasiveo kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel.** Väliskomisjoni aruandja **A. Anderkopp.** Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

Eesti-Saksa vahelise uimastavate ainete sisse-, välja- ja tagasiveo kokkuleppe kinnitamise seadus.

§ 1. Eesti-Saksa vaheline kokkulepe uimastavate ainete sisse-, välja- ja tagasiveo kohta, alla kirjutatud Tallinnas, 5. aprillil 1927. aastal, tunnustatakse kinnitatuks.

§ 2. Kokkuleppe eesti- ja saksakeelne tekst avaldatakse ühes käesoleva seadusega.

(Koosolekut hakkab juhutama esimees **K. Einbund**.)

12. Eesti-Kreeka vahelise kauba- ja laevanduslepingu kinnitamise seadus — II lugemisel. (Tekst III Rk. 3. istungj. pr. pr. lisades, vaata sisukord.)

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **R. Penno**.

Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

(Koosolekut hakkab juhutama abiesimees **R. Penno**.)

13. Lindude kodu asutamise seadus Kuresaare linna piiris asuvas „Väikeses lahes“ — III lugemisel. (Tekst pr. 81, veerg 2211—2221.)

Üldkomisjoni aruandja **O. Pukk**.

Seaduseelnõu võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu paragrahvide viisi ja lõpuhääletamisel.

14. Tšekiseadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **V. Hasselblatt**:

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tšekiseadus oli Riigikogus päevakorral juba aasta tagasi, see oli II Riigikogus. Ta töötati läbi teisel korral üldkomisjoni poolt suure hoolega ja üksikasjalikult. Tšekiseaduse tarvidusest ei ole palju rääkida, selle seaduse tarvilikkus on ühenduses läinud nädalal vastuvõetud rahaseadustega. Raha ringkäiku toetatakse märksa tshekiseaduse vastuvõtmisega, ja tshekid võiksid asendada ärilises läbikäimises rahamärkide ringvoolu. Tšekiseadus on välja töötatud silmas pidades teiste riikide sarnaseid seadusi, on kohaldatud meie tsiviilõigusega ja vastab meie praegustele rahaseaduste kavadele. Neil põhjustel on mul au teha ettepanek, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

15. Tsiviil-kohtupidamise seaduses ettenähtud sundtäitmise korra muutmise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **V. Hasselblatt**: Tsiviil-kohtupidamise seaduses ettenähtud sundtäitmise kord tuleb muuta ühes tshekiseaduse elluviimisega. On tarvis, et protestitud tshekkidel samasugune kaitsese oleks, nagu protestitud vekslitelgi. Sellekohane muudatus on Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ja seaduseelnõusse võetud. Esialgselt eelnõust on välja jäetud need tshekid, mille protest on ette võetud tshekimaksjate poolt, neid ei saa sundtäitmise korras sisse nõuda. Üldkomisjoni nimel teen ettepaneku, käesoleva seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **R. Penno**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

16. Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 2 — II lugemisel.

Maakomisjoni aruandja **B. Oja**: Käesolev seaduseelnõu anti I ja II lugemise vahel maakomisjoni. Maakomisjon, seaduseelnõu läbi arutades, ühines Vabariigi Valitsuse ja üldkomisjoni motiividega, tehes seaduseelnõus üksikuid parandusi. § 1. juurde on lisatud kaks märkust.

Märkus 1. räägib, et need kosed, mis riigile tarvilikud riigimajanduslikust seisukohast, ning iseseisvad väikema- ja majapidamised ei kuulu tagasiandmisele endistele omanikkudele ka siis, kui need praegu nende kasutada.

Märkus 2. tähendab, et kui käesoleva seaduse alusel tagasiandav ettevõtte on uue omaniku kätte üle läinud, siis antakse maa-ala ettevõtte praegusele omanikule tagasi, kui endine omanik oma õigustest lahti on öelnud ja sellekohase teadaandega põllutöömisteeriumis esinenud, ja siis, kui see leping on tehtud enne maaseaduse maksamahakkamist.

Maakomisjon esitab seaduseelnõu vastuvõtmiseks.

Juhataja **R. Penno**: Pealkiri on vastu võetud.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

§ 1. Maaseadusega võõrandatud varandust antakse tagasi endistele omanikkudele:

1) tööstuslike ettevõtete ehitused ja sisseseaded ühes kõigi päraldustega, kui need ettevõtted ei olnud vabastatud maksustamisest otsekoheste maksude seaduse § 453. põhjal. Ühes ettevõtetega antakse tagasi ettevõttele tarvilik maa-ala, mille suuruse määrab põllu-

tööminister kokkuleppel raha- ja kaubandus-tööstusministriga, kuid mitte üle praegusel ajal kasutada oleva maa-ala, igal juhtumisel aga mitte üle 50 ha;

2) mõisarentnikkude päralt olevad ettevõtete sisseseaded, sel juhtumisel, kui rentniku päralt olev vastav mõisa inventar ei kuulunud võõrandamisele maaseaduse § 1. tähendus 1. p. 4. põhjal;

3) Kreenholmi puuvilla-, Narva kalevi- ja lina-, Vana-Vändra klaasi-, Kohila paberi-, Joaveski puupapi, Sindi kalevi- ja Eidapere klaasivabrikule, Tamsalu lubja- ja Loksa telliskivitehasele tagasiantava maa-ala suuruse määrab põllutööminister kokkuleppel raha- ja kaubandus-tööstusministriga, kuid mitte rohkem, kui nendel ettevõtetel praegu kasutada.

Märkus 1. Tagasiandmisele ei kuulu vee-kosed, ühes vastava maa-alaga, mis riigile tarvilikud riigimajanduse seisukohalt, ning iseseisvad väikemaa- ja majapidamised.

Märkus 2. Kui mõni käesoleva seaduse alusel tagasiantav ettevõtte uue omaniku kätte üle on läinud, siis antakse maa-ala ühes päraldustega ettevõtte praegusele omanikule, kui endine omanik oma õigused sellekohases enne 25. okt. 1919. a. sõlmitud lepingus praegusele ettevõtte omanikule on üle andnud.

A. Jõeäär (stp): Lugupeetud rahvasaadikud! § 1. tuleks tagasi lükata täies ulatuses. Üldkomisjon, kelle motiividega maakomisjon on ühinenud, põhjendab selle § 1. vastuvõtmise vajadust järgmiselt:

Riigikohtu otsusega 26. septembrist 1922. aastast Kiidjärve saeveski ja vesiveski asjus, on Riigikohus asunud põhimõttelikule seisukohale, et puht tööstuslikud ettevõtted maaseaduse § 1. põhjal võõrandamisele ei kuulu. Seal on sama otsust 1923. aastal juunikuul täiendatud järgmiste seletustega: Mis tuleb saeveski ja vesiveski all mõista? — Veejõu kasutamise õigus ja maa-ala selles suuruses, mis veskil tarvilik, kusjuures veski all olev maa-ala tuleb maaseaduse § 1. põhjal riigi omanduseks lugeda Balti Eraseaduse § 942. alusel (dominium directum) ja endisel omanikul on selle maa-ala kohta kasutamise õigus B. E. S. § 943. alusel.

Kui niisugune põhimõttelik Riigikohtu otsus olemas ja selle järgi tööstuslike ettevõtete sisseseaded maaseaduse põhjal võõrandamisele ei kuulu, siis ei või juttu olla sellest, et need, kui maaseadusega võõrandatud varandused tagasi antakse, nii kui § 1. seda ette näeb. On ju selge — mida ei ole võõrandatud, seda ei saa tagasi anda.

Kui aga tahetakse tagasi anda sarnaseid varandusi, mida Riigikohtu otsuse põhjal ei saa tunnistada niisugusteks, mis võõrandamisele kuuluvad, siis ei ole selle põhjenduseks Vabariigi Valitsuse ega ka komisjoni poolt mingisuguseid motiive ette toodud, ja arvatavasti ei ole sarnaseks tagasiandmiseks mingit põhjust.

Eriti põhjendamata on aga nende ettevõtete all oleva maa ärakinkimine, sest suuremalt osalt ei lähe kingitus mõisaomanikkudele, kelle käest see maa-ala võõrandati, vaid suurem osa on läinud uutele omanikkudele ja neil ei ole mingit moraalset õigust sarnast kingitust riigilt saada. Kui soovitakse tööstusele krediidi võimaldamiseks tööstusettevõtete alla kuuluvaid maa-alasid omanduseks anda, siis ei tarvitse see kinkimise teel sündida, vaid riik võib omanduseks maad anda ka teistsuguste lepingute alusel, kui seda ette kingitusleping on. Meil on nähtavasti sarnane rahvusliku kinkimise tuhina hooaeg, et vahekordade lahendamiseks tööstusettevõtetega üldse teistsuguseid võimalusi ei tunnustata, kui seda ette näeb käesoleva eelnõu § 1. Minnakse isegi nii kaugele, et mõnele ettevõttele, kellelt midagi võõrandatud ei ole, maad määratakse, näiteks võeti komisjoni poolt Sindi kalevivabrik seadusesse, kelle käest maad võõrandatud ei ole, kuna seaduses öeldakse, et võõrandatud maa antakse tagasi. Kui aga siiski Riigikogu enamus tahab kingitusi määrata üksikutele isikutele, siis ei saa selle kingituse ulatuse äramääramist anda üksikute ministrite hooleks, nagu käesolev seaduseelnõu mõne ettevõtja kohta ette näeb. Minu arvates satub sarnasel korral, kui § 1. niisugusel kujul vastu võetakse, see vastollu põhiseaduse § 84., mis nõuab, et kui kellelegi riigi kulul mingi tasu määratakse, siis sellekohases eriseaduses tähendatud alustel. Siin ei ole aga tähendatud, kuipalju Kreenholmile ja teistele punkt 3. ülesloetud vabrikutele maad tagasi antakse. See määramine sünnib hiljem kokkuleppel kolme ministri vahel. Peale selle, et see vastollu satub põhiseadusega, tekitaks sarnane viis ka soovimata väärnähtusi, samasuguseid, nagu ilmsiks tuli raielankide vabaksandmisel, ja sellepärast tuleks seaduses täpselt ära määrata, kellele ja kuipalju tagasi anda. See määramine ei teeks tehnilisi raskusi ja võiks sündida sel teel, et seaduse lisana välja kuulutatakse tagasiantavate varanduste nimekirja. Maaseaduse maksamahakkamisest on möödunud ligi kaheksa aastat ja selle pika aja jooksul oli põllutöoministeeriumil küllalt aega teateid koguda selle üle, missugused ettevõtted võõrandatud maadel asuvad, mis riik tahab tagasi anda. Need teated on ka kogutud ja esitati ministeeriumi poolt üldkomisjonile nimekirja näol. Selles nimekirjas on üles loetud

tervelt 40 tööstusettevõtet, ja ministeeriumi esindaja kinnitas komisjonis, et see enam-vähem täpne nimekiri on ja et võrdlemisi väga väiksel määral kõrvalekaldumisi siin võib ette tulla. Sarnasel korral, kui minu ettepanek vastu võetakse, tuleks iseenesest mõista käesoleva seaduse lisa anda maakomisjoni läbiarutamiseks tagasiantava maa suuruse kindlaksmääramiseks. Teen ettepaneku, § 1. sarnasel korral, kui minu ettepanek selle tagasilükkamise kohta vastu ei võeta, redigeerida järgmiselt: „§ 1. Maaseadusega võõrandatud varandustest antakse tagasi endistele omanikkudele üksikasjalikult käesolevale seaduseelnõule juurdelisatud nimekirjas tähendatud tööstuslike ettevõtete ehitused ja sisseseaded, samuti maa-alad nimekirjas tähendatud suuruses.“

V. Hasselblatt (sks): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Peale selle, kui käesolev seaduseelnõu Riigikogus I lugemisel vastu võeti, esitas härra rahaminister eelnõu II lugemisel § 1. juures 3 parandus-ettepanekut. Nende härra rahaministri parandus-ettepanekute arutamiseks läks küsimus veel kord üldkomisjoni, kusjuures üldkomisjon kõigepealt tegi kindlaks, et härra rahaministri seisukoht läheb pisut lahku härra põllutööstusministri seisukohast. Et kahe ministri ressoorid selle küsimuse juures ei olnud ühtlased, palus üldkomisjon Vabariigi Valitsuse arvamist parandus-ettepanekute kohta. Pärast seda, kui Vabariigi Valitsus ühines rahaministri ettepanekutega, arutas üldkomisjon neid, ja selle ettepanekuga, mis mul praegu on au ette kanda, ühinesid üldkomisjon, härra rahaminister ja Vabariigi Valitsus, nimelt et § 1. punkt 1. välja jätta sõnad „kuid mitte üle praegusel ajal kasutadaoleva maa-ala“. Härra rahaminister ja ühes temaga Vabariigi Valitsus ja üldkomisjon, kes selle arvamisega ühinesid, läksid sellest teadmisest välja, et meil on mitmesugused ettevõtted vähe maaga varustatud. On mõned ettevõtted, kellel praegusel ajal on kasutada ainult pool hektaari maad, seal ei ole ruumi selleks, et hobune võiks koormaga läbi minna. Meil on olemas teised põllumajanduslikud, tööstuslikud ettevõtted, kellel ainult $1\frac{1}{2}$ hektaari maad kasutada on, kuna varem ajal, kui põllutööstusminister maad välja rentis, oli neil ettevõtetel 15 ja rohkem hektaari maad. Meil on tarvis kätte saada selle seadusega, et ettevõtted oleksid elujõulised ja maa hüpoteegivõimeline. Teen ettepaneku, § 1. p. 1. välja jätta sõnad: „kuid mitte üle praegusel ajal kasutada oleva maa-ala“. Selle ettepaneku teen üldkomisjoni aruandjana. Isiklikult tahan motiveerida, vastu rääkides rkl. Jõeäärel, missugune tähendus sellel sea-

duseelnõul on. Härra Jõeäärel on õigus, kui ta ütleb, et midagi ei saa tagasi anda, mis Riigikohtu otsuse järgi ei ole võõrandatud. Riigikohtu otsuse järgi kuuluvad maad riigile ja ettevõtted kuuluvad omanikule, ettevõttel on ainult kasutamise õigus dominium utile. Sellest ei ole küll, et maa kohta hüpoteegid teha ja eriti välismaa kreditoridele pantkindlustused anda, mida nad täiesti õigustatud on nõudma. Sellepärast on seaduseelnõu omandanud kuju, mis juriidilisest küljest nõrk on. Ei tohi unustada, et maaseadusega on õiguslikule pinnale rajuda raske, maaseadus lahendab mõne paragrahviga rutuliselt küsimused, ja on arusaadav, et mõnesugused raskused pidid tekkima selle seaduseelnõu valmistamisel. Sellepärast arvan mina, et tuleks selle paragrahvi p. 1. muuta. Ma palun selle ettepaneku, mille teen üldkomisjoni nimel, vastu võtta.

J. Holberg (põl): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Asjalugu on niisugune, et meil on olukord tekkinud, et maakohad, kus tööstusettevõtte peal, on veel endise mõisaomaniku nimel, kuid tööstusettevõtte on edasi läinud teisele omanikule, vabrik või ettevõtte on edasi müüdnud. Üldkomisjon leidis, et ei ole otsustarbekohane, kui see läheks tagasi omanikule, kellega kõik vahekorrad lahendatud, ja nüüd tuleks jällegi uuesti otsast peale hakata neid vahekordi lahendama. Sellepärast lepitati kokku härra rahaministriga, et märkus 2. kõlaks järgmiselt: „Kui mõni käesoleva seaduse alusel tagasiantav ettevõtte uue omaniku kätte üle on läinud, siis antakse maa-ala ühes päraldustega ettevõtte praegusele omanikule, kui omanik, kellel maa maaseadusega võõrandatud, oma õigustest loobub, või kui endine omanik oma õigused uue omaniku kasuks sellekohases teadaandes põllutööstusministeri nimele sellekohases lepingus praegusele ettevõtte-omanikule üle andnud.“

Järelikult saab see tööstusettevõtte omanik maa-ala omale, kui endine omanik sellest lahti ütleb, ja kui praegusele omanikule on need õigused üle läinud sellekohase lepinguga, olgugi et see leping alles kreposteerimata. Üldkomisjoni märkus teine näeb ette, et neile tööstusettevõtetele tulevad maad tagasi anda, kui lepingud on sõlmitud endise omanikuga enne 25. oktoobrit 1919. a. Võib oletada, et on niisuguseid ettevõtteid, mis ära müüdnud, ja kus endine omanik oma õigused on ära andnud, kuid nüüd ei saa ettevõtte omanik maad tagasi, vaid see läheb endisele omanikule. Siin ei ole riigil mingisugust huvi, kellele maa läheb. Riik ei saa siin mingisugust kasu, ta ei pruugi midagi maksta sel juhtumisel, kui see maa läheb ettevõtte uuele omanikule. Nii et tegelikult on märkus II sel kujul,

nagu härra rahaminister esitas ja mille kohta üldkomisjonis kokku lepiti, palju otstarbekohasem ja palju vastuvõetavam tööstusettevõtete omanikkudele, kelle pärast käesolev seaduseelnõu antakse.

Agaga kui nüüd see parandus läbi ei peaks minema, ja märkus II sel kujul vastu võetakse, nagu maakomisjon on ette pannud, siis teen lisaettepaneku — sel juhtumisel, kui minu esimene ettepanek läbi kukub, võtta märkus 2-ses enne „25. okt. 1919. a.“ asemel „enne 5. juunit 1925. a.“ See on nimelt see moment, mis üles kerkis tööstusettevõtete omanikkude õiguste fikseerimisega maaseaduse muutmise seaduse nr. 1-ga. Nii et sellega võiks sel korral ka nõus olla, kui Riigikogu liikmed tahavad fikseerida, missugustel tingimustel tööstusettevõtetele see maa tagasi läheb.

Juhataja **R. Penno**: Rkl. Holberg'ilt on ettepanek, märkus 2. võtta järgmiselt: „Kui mõni käesoleva seaduse alusel tagasi-antav ettevõtte uue omaniku kätte üle on läinud, siis antakse maa-ala ühes päraldustega ettevõtte praegusele omanikule, kui omanik, kellelt maa maaseadusega võõrandatud, oma õigustest uue omaniku kasuks sellekohases teadaandes põllutööstusministeeriumi nimele loobub või kui endine omanik oma õigused sellekohases lepingus praegusele ettevõtte omanikule üleandnud.“

J. Holberg (põl): Ma tahaksin veel tähendada, et see ettepanek, mis ma enne tegin, ei ole minu, vaid härra rahaministri ettepanek, mis oli ka läbirääkimistel üldkomisjonis.

O. Gustavson (stp): Ma pean faktilise märkusena tähendama, et härra Holberg'i viimane märkus päris täpne ei ole. Härra rahaministri poolt tehtud ettepaneku suhtes lepiti üldkomisjonis kokku, et üldkomisjon arutab seda ettepanekut ainult teatud punktide piires. See moment, millele juhtis tähelepanu rkl. Holberg, ei olnud üldkomisjonis üldse arutamisel. Nõnda peaks siis see põhjendus, nagu oleks üldkomisjon seda kaalunud, käesoleval puhul ära langema.

Ma teen ettepaneku, punkt 3. loetletud ettevõtted hääletada üksikult. See ettepanek on tarvilik sellepärast, et anda Riigikogule võimalust iga üksiku ettevõtte puhul öelda, kas ollakse sellele ettevõttele maa tagasiandmise poolt või vastu. Need ettevõtted langevad kahte kategooriasse. Esimeses need, mis olid põllutööstusministeeriumi algettepanekus, nimelt järgmised: Kreenholmi puuvilla-, Narva kalevi- ja lina-, Vana-Vändra klaasi-, ning Kohila paberivabrikud, Tamsalu lubja- ja Loksa telliskivitehased. Teisi ettevõtteid selles algettepanekus ei olnud.

Juurde on võetud uues ettepanekus Sindi kalevivabrik, Joaveski puupapi- ja Eidapere klaasivabrik. Põllutööstusministeeriumi esindaja härra Varep vaidles Joaveski puupapivabriku maade suhtes härra Hasselblatt'iga, väites, et sellelt ettevõtelt midagi võõrandatud ei ole. Maakomisjonis oli põllutööstusministeeriumi esindaja esialgu sellel arvamisel, et ka Sindi vabrikut ei ole vaja seadusesse võtta, sest et ka sellelt maad võõrandatud ei ole. Samuti ei ole tähendatud neis materjalides, mis põllutööstusministeeriumi esindaja välja jagas, palju Eidaperes maad on olnud ja palju seal võõrandatud. Siit võib järeldada, et ka Eidapere kuulub nende hulka, kust maad võõrandatud ei ole. Tähendab need kolm ettevõtet on niisugused, kus puudub see eeldus, mis seaduse § 1. ette nähtud. Seal on öeldud, et maaseadusega võõrandatud varandustest antakse tagasi endistele omanikkudele need ja need objektid. Mina ei ole küll jurist, ja võib olla et ma sellepärast lihtkodanikuna eksin, aga mina arvan, et tagasi anda võib ikka ainult selle, mis omalajal võetud on. Kui juristidele see teisiti osutub, siis võib see ju olla, aga käesoleval puhul on raske öelda, kellel siin rohkem õigust oleks, kas lihtkodanikul või juristil. (V. Hasselblatt, sks: Maaseadus on kõik mõisted uperkuuti paisanud, sellepärast on raske aru saada, härra Gustavson.) Meie vist käesoleval puhul ei lähe selle üle vaidlema, kas maaseadus on hea või halb seadus. Mina lähen välja sellest eeldusest, et maaseadusega on need osad, mis tahetakse tagasi anda, võõrandatud. Muidu peaks käesoleva seaduse ümber konstrueerima. Käesoleval puhul on ka härra Hasselblatt nähtavasti vaikides leppinud selle tõsiasjaga, et tagasi-antavad maa-alad omal ajal maaseadusega võõrandatud on, muidu vaidleks tema kui jurist käesoleva seaduse § 1. esimesele osale kahtlemata vastu. Kui see aga nõnda on, et tagasi tahetakse anda ainult neile ettevõtetele, kelle käest on maad võõrandatud, siis ei mahu loomulikult käesoleva seaduse § 1. punkt 3. alla ettevõtted, kelle käest maad kunagi võõrandatud ei ole. Ma arvan, kui ei taheta käesoleva seaduse konstruktsiooni muuta, siis peab paratamatult selle alt välja langema kolm ettevõtet, mille peale ma varemalt tähelepanu juhtisin. Tahab Vabariigi Valitsus neid tööstusettevõtteid maaga varustada, ja ma arvan, et ta seda teatud tingimustel teha võib, siis tuleb seda teha tavalises korras. Selleks ei lähe vaja isegi uut seadust, vaid seda võib teha maksivate seaduste alusel.

Minu poolt tehtud ettepanek üksikuid ettevõtteid eraldi hääletada, annab võimaluse käesolevast punktist välja jätta need ettevõt-

ted, milliste maaga varustamine ei saa kuuluda käesoleva seaduse konstruktsiooni.

V. Hasselblatt (sks): Ainult paar sõna selle kohta, et käesolevas paragrahvis on üles loetud ettevõtted, mille käest nagu öeldakse, ei ole midagi võõrandatud. See on see raskus, härra Gustavson. Maaseadus viskab segi õiguslikud ja majanduslikud mõisted. (O. Gustavson, stp: Härra Hasselblatt, Teie arvates viskab ta veel rohkem segi.) Kui üks ettevõtte ei sarnane juriidilisele mõistele, siis tegi selle kohta härra minister Sepp ettepaneku, ettevõtete asemele võtta aktsiaseltsid, missugused meile võõrad ei ole. See on üks asi.

Teine asi, millele tahtsin Riigikogu liikmete tähelepanu juhtida, on see, mille kohta ka komisjoni aruandja midagi öelnud ei ole. Kui hakatakse neid tööstusettevõtteid varustama maaga vastavalt Vabariigi Valitsuse märtsikuul 1923. a. vastuvõetud määrusele, siis tuleks, silmas pidades nende ettevõtete rohkust, anda maad õige palju. Seal on öeldud, et ühe hobuse jaoks antakse kuni 2 hektaari maad, ühe töölise arvel kuni 3 hektaari maad, nii et kui ettevõttel on 20 töolist, siis antakse 60 hektaari tööliste arvel, arvesse võtmata hobuseid. Vabariigi Valitsuse määrus ei ole seni täitmist leidnud arvatavasti sellepärast, et niipalju maad ei ole olemas. Samal põhjusel on see seaduseelnõu tagasihoidlik ja ütleb, et väiksematele ettevõtetele anda mitte rohkem kui 50 hektaari. Kui aga sisse jätta — mitte rohkem kui praegu käes — siis on see võõrandamise seadus, aga mitte tagasiandmise seadus, sest Riigikohtu otsusega on otsustatud, et ettevõtte päralt loetakse ka tarvilik maa-ala, ja sellepärast tuleb see tarvilik maa-ala ettevõttele tagasi anda. (O. Gustavson, stp: Siis ei ole seda seadust üldse vaja!) Meie olud on nii segased, et ilma seaduseta ei saa midagi teha.

Aruandja B. Oja (lõpusõna): Rkl. Jõeääre ettepanek — § 1 vastu võtta tema poolt ettepanud redaktsioonis — ei ole vastuvõetav. See nimekiri, mis rkl. Jõeäär ette kandis, oli maakomisjonis arutusel. Juba sel ajal selgus, et see nimekiri lõplik ei ole, vaid üksikud lisandused võivad juurde tulla, nii nagu rkl. Gustavson siin ette tõi näiteks, et Lelle-Eidapere klaasivabrikul, mis nimekirjas ei ole ette nähtud, põllutööstusteeriumi andmete järgi aga maa võõrandamata on jäetud.

Mis puutub rkl. Holberg'i ettepanekusse, võtta märkus 2. teises redaktsioonis, siis on maakomisjonis seda küsimust arutatud ja leitud see olevat liigne. Praeguses redaktsioonis

on küsimus maakomisjoni arvates küllalt selge. Tähtaja — 25. okt. 1919. a. — võttis komisjon sisse just selles mõttes, et leping peaks tehtud olema enne maaseaduse maksma-hakkamist.

Mis puutub härra Hasselblatt'i ettepanekusse, mis oli ka Vabariigi Valitsuse ettepanek, välja jätta § 1. p. 1-sest sõnad „kuid mitte üle praegusel ajal kasutada oleva maa-ala“, siis maakomisjoni poolt see parandus vastuvõtmist ei leidnud.

Maakomisjoni nimel nende ettepanekutega ei ühine.

Mis puutub rahaministri ettepanekusse punkt 3. muutmiseks, siis on siin võetud redaktsioon, mis juba üldkomisjonis oli rahaministriga kokku lepitud.

Juhataja R. Penno: Härra rahaministrilt on järgmine ettepanek: § 1. p. 1. välja jätta sõnad „kuid mitte üle praegusel ajal kasutada oleva maa-ala“.

Edasi on rahaministrilt ettepanek, punkt 3. redigeerida järgmiselt: o/ü. „Kreenholmi puuvillasaaduste manufaktuuri ühingu“, o/ü. „Narva kalevi manufaktuuri, end. A. L. v. Stieglitz'i kalevivabriku“, o/ü. „Narva linaketramise manufaktuuri ühisus, end. A. L. v. Stieglitz'i linavabriku“, Kolga mõisa maa peal asuva „Loksa“ telliskivitehase, „Joaveski“ puupapivabriku, a/s. paberivabrik „Koil'i“ Väandra klaasivabriku osauhisus M. Graubner'i, a/s. „Silva“ Tamsalu lubjavabriku, end. Baron Uexküll & C. ja o/ü. „Sindi kalevivabriku ühisuse“ tagasiandmista maa-ala suuruse ja piirid määrab kindlaks põllutööstusteeri kokkuleppel raha- ja kaubandus-tööstusministriga.

Märkus 1. Võõrandamisest vabastatava maa-ala piirides asuvad veekosed, ühes vastavate maa-aladega, mille kasutamine riigimajanduse seisukohalt soovitav on riigi kätte jätta, ei kuulu tagasiandmisele. Vabariigi Valitsusel on õigus tagasi anda neid koski ja nende juurde kuuluvaid maa-alasid, mille kasutamine riigimajanduse seisukohalt tarvilik ei ole.

Märkus 2. Kui mõni käesolevas seaduses ettenähtud ettevõtte vahepeal uue omaniku kätte üle on läinud, siis antakse võõrandamisest vabastatavad maa-alad ja varandused praegusele pidajale tagasi, kui endine omanik oma õigustest uue pidaja kasuks sellekohases teadaandes põllutööstusteeriumi nimele loobub ja ka siis, kui ta oma õigustest sellekohases lepingus praeguse pidaja kasuks loobunud on.“

J. Holberg (põl) (korra kohta) kohalt: Palun hääletada rahaministri ettepanekut ük-

sikute punktide ja märkuste kaupa. (O. Gustavson, stp: Rahaminister võttis üldkomisjonis selle ettepaneku tagasi!)

Juhataja **R. Penno**: Pean tähendama, et rahaministri ettepanek on esitatud Riigikogule 25. aprillil, kuna seni seda tagasi võetud ei ole. (O. Gustavson, stp: Rahaminister tähendas komisjonis, et ta oma ettepanekut ei kaitse. J. Holberg, põl: Teen ettepaneku, määrata 10-minutiline vaheaeg.) On tehtud ettepanek, määrata vaheaeg. Et koosolek ligi kaks tundi on kestnud, kuulutan veerandtunnilise vaheaja.

Vaheaeg kl. 18.50 min. — kl. 19.15 min.

Juhataja **R. Penno**: Riigikogu jätkab tööd.

Rahaministri kohustetäitja kaubandus-tööstusminister **K. Kornel**: Lugupeetud härrad Riigikogu liikmed! Ma võtan rahaministri poolt tehtud parandused tagasi ja seda järgmistel põhjustel:

§ 1. p. 1. kohta on tehtud vastav ettepanek üldkomisjoni poolt, nimelt — välja jätta lause „mitte üle praegusel ajal kasutada oleva maa-ala.“ Vabariigi Valitsus toetab seda ettepanekut.

Eelnõu p. 3. ja rahaministri ettepaneku vahel on ainult redaktsioonilised lahkuminekud, kuid sisuliselt katavad nad üksteist. Sellepärast võib rahaministri ettepanek hääletamata jääda.

Mis puutub märkus 2., siis ühinen härra Holberg'i poolt tehtud vastava parandusega märkus 2. kohta.

Juhataja **R. Penno**: Rahaministri kohustetäitja on rahaministri ettepaneku tagasi võtnud.

Korra kohta on ettepanek rkl. Holberg'ilt, hääletada kõik parandus-ettepanekud üksikute punktide kaupa.

Teine ettepanek korra kohta on rkl. Gustavson'ilt — § 1. p. 3. loetletud ettevõttet hääletada üksikult.

Kavatsen hääletada järgmiselt: kõigepealt parandused, mis tehtud maakomisjonis redaktsiooni kohta. Kui need vastu võetud, siis tuleb hääletamisele paragrahv ühes parandustega, nii nagu ta hääletamise tagajärjel kujuneb ja paralleel-ettepanekuna siin kõrval rkl. Jõeääre ettepanek.

Hääletamisele tuleb kõigepealt rkl. Hasselblat'i ettepanek, punkt 1. välja jätta sõnad: „kuid mitte üle praegusel ajal kasutada oleva maa-ala.“ (Hääletatakse.) Poolt on 33 häält,

vastu 36 häält, seega on ettepanek tagasi lükatud.

Edasi tulevad hääletamisele üksikud ettevõtted punkt 3. Kõigepealt Kreenholmi puuvillavabrik. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on otsustatud Kreenholmi puuvillavabrik p. 3. jätta.

Nüüd tuleb otsustamisele Narva kalevi- ja linavabrik. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on otsustatud Narva kalevi- ja linavabrik p. 3. jätta.

Siis tuleb Vana-Vändra klaasivabrik. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on otsustatud Vana-Vändra klaasivabrik p. 3. jätta.

Järgmine on Kohila paberivabrik. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on otsustatud Kohila paberivabrik p. 3. jätta.

Siis Joaveski puupapivabrik. (Hääletatakse.) Poolt on 38 häält, vastu 34, seega on otsustatud Joaveski puupapivabrik p. 3. jätta.

Hääletamisele tuleb Sindi kalevivabrik. (Hääletatakse.) J. Holberg, põl: Küll te saate tööliste käest vati! J. Voiman, stp: Teie panete vabrikud põlema. J. Sepp, mo: Kaotage kõik vabrikud ära, mis seal siis on.) Poolt on 36 häält, vastu — 41 häält, — seega on otsustatud Sindi kalevivabrik p. 3. kustutada.

Hääletamisele tuleb Eidapere klaasivabrik. (Hääletatakse.) Poolt on 36 häält, vastu 39 häält, erapooletuid — 3, — seega on otsustatud Eidapere klaasivabrik p. 3. kustutada. (J. Voiman, stp: Nii ta peab olema.)

Hääletamisele tuleb Tamsalu lubjatehas. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on otsustatud Tamsalu lubjatehas punkt 3. jätta.

Hääletamisele tuleb Loksa telliskivitehas. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on otsustatud Loksa telliskivitehas punkt 3. jätta.

Seega on otsustatud punkt 3. kustutada Sindi kalevi- ja Eidapere klaasivabrik.

Hääletamisele tuleb rkl. Holberg'i ettepanek märkus 2. kohta. (Hääletatakse.) Poolt on 39 häält, vastu 38 häält, — seega on ettepanek vastu võetud. Selle tagajärjel langeb ära tarvidus, hääletada rkl. Holberg'i teist ettepanekut. Panen paralleel-hääletamisele 1) maakomisjoni ettepaneku ühes vastuvõetud parandustega ja 2) rkl. Jõeääre ette-

paneku. (Hääletatakse.) Komisjoni ettepaneku poolt on 46 häält, rkl Jõeääre ettepaneku poolt 24 häält. Koos on kvoorumraamatu järgi 89 Riigikogu liiget, seega on komisjoni ettepanek ühes parandustega vastu võetud.

§§ 2 ja 3 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

§ 2. Maaseadusega võõrandatud maadel asuvad ehitused, mis 25. oktoobril 1919. a. võõrandatud maade omanikkude omanduses ega nende valdamisel ei olnud, antakse nende ehituste omanikkudele tagasi.

Hoonete otstarbekohaseks ärakasutamiseks eraldatakse riiklikust maatagavarast võimaluse korral tarvilik maa-ala, tarvitamiseks üldistel alustel.

§ 3. Paragrahvides esimeses ja teises (§§ 1 ja 2) tähendatud ja tagasiandmisele kuuluvate, kui ka juba varem tagasiantud varanduste kohta tulevad vastavalt käsitusele maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse („R. T.“ nr. 95/96 — 1925. a.) §§ 6 — 8 määrused.

Aruandja **B. Oja** (loeb):

II.

Maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 5 („R. T.“ nr. 95/96 — 1925. a.) täiendatakse järgmiselt:

Maaseaduse § 4 kaotab maksvuse.

A. Jõeäär (stp): Teen ettepaneku, teisest osast välja jätta sõnad „Maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 5 („R. T.“ nr. 95/96 — 1925. a.) täiendatakse järgmiselt“. See osa on täiesti üleaarne ja on sellest küllalt, kui vastu võetakse „Maaseaduse § 4 kaotab maksvuse.“ Rohkem ei ole tarvis öelda.

J. Holberg (põl): Teen ettepaneku, teine osa üldse välja jätta, sest on selgunud, et sel tegelikku tähtsust ei ole. See osa on sisse võetud teatud kartuste põhjal rkl. Gustavson'i poolt, nagu ei oleks võimalik maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 5. põhjal seda ära öelda, ja et oleks sellel alusel lepingute põhjal tagasi antud maid, mis olid omal ajal seaduslikuks tunnustatud ja mida maaseaduse muutmise ja täiendamise seaduse § 4 ei tühistanud. Kui maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 4 kaotab maksvuse, siis on tegelikult seesama, mis § 5 ära on lahendanud, ja ka Riigikohus on samuti otsustanud. (Aruandja B. Oja: Just samuti ei ole.) Tegelikku tarvidust sellele osa järele ei ole, ja mina teen ettepaneku, teine osa seadusest välja jätta.

O. Gustavson (stp): Ma leian, et käesoleva seaduse II osal siiski tegelik tarve olemas on. Härra Holberg tahab öelda, et praegu ei ole üldse enam neid maid, mis korraldamata on maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 5 põhjal. Need on nimelt need maatükid, mis okupatsiooni ajal ostetud kolmandate isikute poolt. Mul oli alles eile jutuaamine Uulu-Surju ühe väikerentnikuga ja see teadis tõendada, et Uulu-Surju väikerentnikud praegugi põllutööministeeriumi vahet käivad oma kohtade pärast.

Fakt on see, et neile tänavuaasta nende rendilepinguid üles öeldud ei ole, ja et nad käesoleval aastal jäävad endiste rendilepingute alustel kohtade valdajateks edasi. Nagu härra Holberg tähendas, — ja ma tahaksin ta sõnu uskuda — on Riigikohus protsessis Stern'i ja Rennik'u vahel asunud seisukohale, et maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 5. maaseaduse § 4-dat muutnud on. See tähendab, et okupatsiooni ajal kolmandate isikutega sõlmitud ostumüügi-lepingutest tunnustatakse maksvateks ainult need, mis sõlmitud nende maa-alade kohta, kus ostja on asunud maatüki valdamisele ja seda praegu peab. Põllutööministeerium on aga siamaani asunud nende kohtade suhtes seisukohale, et tuleb tunnustada ka neid võõrandamislepinguid, milliste sõlmimisel oli kreishauptmanni luba. Et ära hoida sarnast mitmetmoodi seletamist pidas üldkomisjon tarvilikuks öelda, et maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 5-ga on maaseaduse § 4 tühistatud. Sarnane selgus ei ole kahjuks vaid ainult kasuks niihästi põllutööministeeriumile kui ka rentnikkudele.

Aruandja **B. Oja** (lõpusõna): Maakomisjon on seda küsimust arutanud ja maakomisjonis oli selge, et 1925. aasta seadus tühistas maaseaduse § 4. Aga just seda arvesse võttes, et küsimust on hakatud ka teisiti tõlgitsema, leiti tarvilikuks, et käesolev seadus kindlasti ära ütleks, et maaseaduse § 4. on maksvuse kaotanud. Sellepärast on tarvilik, et sissejuhata osa käesolevasse seaduseelnõusse jääks, ja tuleb ära öelda, et maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse § 5-aga on maaseaduse § 4 kustutatud. Rkl. Jõeäär ettepanekuga ei ühine.

Juhataja **R. Penno**: Hääletamisele tuleb rkl. Jõeääre ettepanek. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tuleb seaduseelnõu II osa. (Hääletatakse.) Poolt on 34 häält, vastu 29 häält, seega on seaduseelnõu II osa vastu võetud.

17. Välismaalastele teenistusloa-andmise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **J. Holberg**. Seaduseelnõu pealkiri võetakse nähtava enamusega muutmata vastu.

Välismaalastele teenistusloa-andmise seadus.

Aruandja **J. Holberg** (loeb):

§ 1. Välismaalane, kes pärast 1. jaanuari 1925. a. Eestisse asunud või edaspidi asub, võib siin teenistusse astuda ainult siseministeriumi loaga, kui seda teisiti ei määra kokkulepe riigiga, kelle kodakondsusesse välismaalane kuulub.

Variant: § 1. Välismaalane, kes pärast käesoleva seaduse maksmahakkamist Eestisse asub, võib siin teenistusse astuda ainult siseministeriumi loaga, kui seda teisiti ei määra kokkulepe riigiga, kelle kodakondsusesse välismaalane kuulub.

Siseministri abi **E. Kübarsepp**: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Esimesel lugemisel tähendati, et see paragrahv Vabariigi Valitsuse poolt esitatud kujul olevat tagasiulatuvat jõuga. See ei ole õige. Seaduseelnõu ütleb, et need välismaalased peavad luba muretsema, kes 1. jaanuarist 1925. a. Eestis on. (V a h e l h ü ü e.) Härra Hasselblatt seletas seda. Seadusi antakse üldiste impersonaalsete normide näol, mis tulevikus maksta peavad. Juriidiline loogika ei luba seda, et seadusele antakse tagant järele jõud, nii et ta maksvus ulatuks aja kohta enne seaduse maksmapanemist. Teiste sõnadega: seadus ei tohi korraldada, muuta või luua uusi juriidilisi vahetõrkeid või olukorrasid minevikus, sest sellega aetakse segi juriidilised vahetõrked ning rikutakse kodanlikku rahu.

Käesoleva seaduse projekti § 1., mis ütleb, et välismaalased, kes on Eestisse ilmunud 1. jaanuaril 1925. a., peavad luba nõutava teenistusse astudes, on juriidiliselt täiesti korrektned, sest ta korraldab juriidilisi olukorrasid tulevikus. Samuti võiks teisi näiteid tuua. Kui Riigikogu vastu võtaks seaduse valimise ja rahvahääletamise alal, et hääleõigusest ilma jäävad need, kes on kunagi karistuse alla langenud joobnud oleku pärast, siis, olgugi et see karistus on olnud 3 kuni 5 aasta eest, ei või sellest järeldada, et seadusel oleks tagasiulatuva mõju. Samuti maksuseaduste suhtes. Kui näiteks kõik klaveriomanikud maksu alla pandaks, siis ei ole sellel seadusel tagasiulatuva jõud, olgugi, et need instrumendid oleksid ostetud kolm või neli aastat tagasi. (A. A n d e r k o p p, t ö e r; K l a v e r i v ö i b k o h e l i k v i d e e r i d a!) Välismaalane

võib ka välismaale tagasi sõita, selleks ei ole takistusi. Nii siis käesolev juriidiline norm on üldine ja maksab tuleviku kohta. Ma võiksin tuua näiteid Soomest ja Rootsist. Soome seadus korraldab järgmiselt; tähtajata tööloa antakse edaspidi välismaalastele, töölistele, kes vähemalt 3 aastat on vahetpidamata, mitte juhuslikult, tööl olnud. Meie seadus ei nõuagi kolme aastat, vaid 1. jaanuarist 1925. a., sellega on ta pehmem, kui Soome seadus. Rootsi seadus ütleb, et üldse kõik välismaalased peavad tööloa võtma.

Sellepärast palun vastu võtta § 1. valitsuse poolt ettepanud kujul, aga mitte teine variant. Vajaduse seaduse järele on siseministerium kindlaks teinud oma praktikas ja sellepärast eelnõule algatuse andnud. Edaspidi kaovad viisumid ära, see on kindel, kuid muidugi aegamööda.

Nüüd oleks tarvis valitsusele võimalus anda, et saaks keelata teenistusse astumast neid välismaalasi, kes soovivad pole. (O. G u s t a v s o n, s t p: P a l j u n e i d v ä l i s m a a l a s i o n ?) Nende arvu võib sadadega arvutada; et see arv vaheldub, ei saa ma praegu statistiliselt täpselt seda Teile öelda.

Kui siseministerium luba peab andma, aga siis ministerium ilma motiive ütlemata seda teha ei saa. Igatahes peatuslubade alal küsitakse vastavalt ministeriumilt arvamist välismaalaste kohta, kes Eestisse tulla soovivad. Nende üle, kes on tahtnud tulla Eestisse selleks, et siin pedagoogilisel alal tööle asuda, on siseministerium nõudnud haridusministeriumi arvamist; nende kohta, kes Eestis kaubanduse alal kavatsevad tööle asuda, on siseministerium nõudnud kaubandusministeriumilt tema arvamist. Sarnaselt saab siseministerium edaspidi alati talitama.

Nüüd peab veel tähendama I lugemisel ettetoodud väidete suhtes, et see seaduseelnõu ei olla kokkukõlas passi- ja kodakondsuse seadusega. Ma ei leia Vene passiseaduse mingisugust määrust, mis praegusele seadusele vastu käiks. Vene passiseadus ütleb, — välismaalane, kellel on pass, võib vabalt liikuda terves riigis. Veneaegne julgeoleku ja heakorra seadus aga näeb ette, et siseminister võib välismaalasi välja saata, ja see on tema diskreetne võim. Sellest ei või kuidagi järeldada, et Vene passiseadus oleks vastolus käesoleva eelnõuga. Niisama ei ole kodakondsuse seaduses leida vastolu praegusele seadusele. Pean tähendama, et meie kodakondsusesse võetakse neid vastu, kes on siin elanud vähemalt 2 aastat. Siseministerium aga nii kergesti kodakondsuse õigust ei anna inimesele, kes on saanud kuidagi viisi ennast siin paar aastat üleval hoida. Kui tähendati selle peale, et isikutunnistuse asi

ei olevat täiesti seadusandlikul alusel, siis seda rohkem peaks tööloaandmist korraldama seadusega, samuti nagu see on tehtud Soomes, Rootsis ja Inglismaal.

P. Baranin (vn): Я вношу предложение о лицах проживающих по Нансеновскому паспорту, хотя эти лица и не подходят под понятие об иностранцах.

Но во избежание возможных недоразумений я вношу следующее предложение:

„Teen ettepaneku, § 1. lõppu võtta järgmine lause: „Välismaalaste mõiste alla selle seaduse järgi ei kuulu Nanseni passiga varustatud isikud.“

Aruandja J. Holberg (lõpusõna): Ma tahaksin tähendada niipalju, et sellest parandusest, mille teeb härra Baranin, ei ole mingisugust kasu, sest selle seaduse alla ei võeta niikuinii nansenipassi mehi ... (Vahelhüüe. A. Tupits, põl: Võivad tulla väljast Nanseni-passimehed siia.) Nanseni passiga ei saa võõramaa-alam tulla. See parandus on täiesti liigne, seda ei ole tarvis sisse võtta.

Juhataja R. Penno: Asun rkl. Baranin'i ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek tagasi lükatud. Hääletamisele tulevad variandid paralleelselt. (Hääletatakse.) II variandi poolt on 25 häält, vastu 14 häält, I variandi poolt on 15 häält, vastu 26 häält. Seega on teine variant vastu võetud.

Aruandja J. Holberg (loeb):

„§ 2. Loasaamiseks esitab kas välismaalane ise või ettevõtja, äripidaja või peremees, kes soovib välismaalast oma teenistusse võtta või teenistuses edasi pidada, siseministeeriumile sellekohase palve. Teenistuses edasipidamise loa palve peab olema esitatud ühe kuu jooksul käesoleva seaduse maksamahakamise päevast arvates.

Variand: § 2. Loasaamiseks esitab kas välismaalane ise või ettevõtja, äripidaja või peremees, kes soovib välismaalast oma teenistusse võtta, siseministeeriumile sellekohase palve.“

Asjalugu on niisugune, et § 2. kohta on ka 2 varianti. Kuna § 1. juures ära langes esimene variant, siis ei tule ka § 2. esimene variant hääletamisele. Võib ainult teine variant

hääletamisele tulla, mis kokkukõlas § 1. teise variandiga.

Juhataja R. Penno: § 2. esimene variant langeb ära, panen hääletamisele teise variandi, mis kokkukõlas vastuvõetud § 1-ga. (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on § 2. vastu võetud.

§§ 3—5 võetakse nähtava enamusega muutmatult vastu.

§ 3. Luba antakse ühe aastani: teda võib ka enne tähtaega tühistada.

§ 4. Välismaalast, kes ilma loata teenistusse astub, võidakse heakorra ja julgeoleku seaduse §§ 365 ja 367 korras maalt välja saata.

§ 5. Siseministri otsuste peale välismaalaste teenistusloa andmise, pikendamise ja tühistamise kui ka välismaalase maalt väljasaatmise asjus edasikaebtust ei ole.

**18. Rahukohtu Üldkomisjoni aru-
trahviseaduse andja J. Holberg.
täiendamise sea- Seaduseelnõu võe-
dus — II luge- takse nähtava ena-
misel. musega muutmatult
vastu.**

Rahukohtu trahviseaduse täiendamise seadus.

Rahukohtu trahviseadus täiendatakse järgmiselt:

§ 63¹. Süüdlast selles, et ta võttis teenistusse välismaalase, kel puudub teenistuseluba, karistatakse arestiga mitte üle 3 kuu, või rahatrahviga mitte üle 30.000 marga.

**19. Viljandi- Üldkomisjoni aru-
Valga maantee andja V. Hassel-
õiendamiseks blatt.
maa sundvõe- Seaduseelnõu võe-
randamise sea- takse nähtava ena-
dus — II luge- musega muutmatult
misel. (Tekst III vastu.
Rk. 3. istungj. pr.
pr. lisades, vaa-
ta sisukord.)**

(Hüüded: Lõpetada!)

Juhataja R. Penno: Ettepanek on tehtud, lõpetada koosolek. (Hääletatakse.) Poolt on 30 häält, vastu — 16, seega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 20.30 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees **K. Einbund.**

Abiesimees **R. Penno.**

Sekretär **M. Juhkam.**

